

Social- och hälsovårdsutskottet

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om kommunens rätt att tillfälligt avstå från att iaktta tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om kommunens rätt att tillfälligt avstå från att iaktta tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård (Ö 4/2021 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- regeringsråd Merituuli Mähhä, social- och hälsovårdsministeriet
- medicinalråd Sirkku Pikkujämsä, social- och hälsovårdsministeriet
- överläkare Tuula Kieseppä, social- och hälsovårdsministeriet
- överdirektör för informationstjänster Pekka Rissanen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- överläkare Otto Helve, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- förvaltningsöverläkare Anu Maksimow, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- chefsöverläkare Mikko Pietilä, Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Den 1 mars 2021 konstaterade statsrådet att det i Finland råder undantagsförhållanden enligt 3 § 5 punkten i beredskapslagen (1552/2011) till följd av covid-19-pandemin. Med stöd av 6 § i beredskapslagen utfärdade statsrådet den 5 mars 2021 statsrådets förordning om ibruktagande av befogenheter enligt 86 och 88 § i beredskapslagen (187/2021, nedan kallad ibruktagningsförordningen), som gäller den 11 mars–30 april 2021. I 2 § föreskrivs det om rätt för kommunen att avvika från tidsfristerna i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) för icke brådskande hälso- och sjukvård och för bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen (1301/2014).

Utlåtande ShUU 3/2021 rd

Statsrådet utfärdade den nu aktuella tillämpningsförfordningen 217/2021 den 17 mars 2021. Enligt den gäller möjligheten att avvika från tidsfristerna för icke brådskande vård enligt hälso- och sjukvårdslagen dels tidsfristerna enligt 52 och 53 §, dels tidsfristen enligt 51 § för specialiserad sjukvård som ges i samband med primärvård. Tidsfristerna gäller dels inledande av vård inom den specialiserade sjukvården och inom specialiserad sjukvård som ges i samband med primärvård (sex månader från bedömningen av vårdbehovet), dels inledande av vård inom mentalvårdstjänster för barn och unga inom den specialiserade sjukvården (tre månader från bedömningen av vårdbehovet). Förfordningen ska bara tillämpas på Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och gälla den 18 mars–30 april 2021.

Utskottet konstaterar att den aktuella förfordningen har ett snävare materiellt och regionalt tillämpningsområde än de tillämpningsförfordningar (127/2020, 197/2020 och 363/2020) som utfärdades inom ramen för de befogenheter enligt 88 § i beredskapslagen som togs i bruk i mars 2020. Utifrån de undantagsbestämmelser som gällde fram till juni 2020 avsåg möjligheten att frångå tidsfristerna för icke brådskande vård inte bara specialiserad sjukvård, utan också primärvård, med undantag för bedömning av vårdbehovet. Dessutom tillät undantagsbestämmelserna att tidsfristen för bedömning av servicebehovet inom socialvården överskreds i vissa fall. Undantagsbestämmelserna tillämpades i hela landet.

Enligt 2 § 1 mom. i den aktuella tillämpningsförfordningen är villkoren för att frångå tidsfristerna för specialiserad sjukvård att åtgärden är nödvändig för att ordna brådskande vård och att patientens hälsa inte riskeras av att tidsfristen överskrids. Förfordningen luckrar inte upp tidstidsfristerna för att inleda bedömning av vårdbehovet, utan 2 § 3 mom. föreskriver att bedömning av vårdbehovet inom den specialiserade sjukvården, mentalvårdstjänsterna för barn och unga och specialiserad sjukvård i samband med primärvård ska inledas inom tre veckor från det att en remiss har kommit in. Vård som anses nödvändig vid en bedömning av vårdbehovet ska med stöd av förfordningen ordnas inom skälig tid med beaktande av patientens hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp. Förfordningen tillåter inte heller att tidsfrister frångås alltför proaktivt, eftersom en kommun eller en samkommun på grundval av 2 § 2 mom. kan avstå från att iaktta tidsfristen för icke brådskande vård bara om den bedömer att behovet att avstå från tidsfristerna är omedelbart eller enligt en motiverad bedömning uppstår inom de följande två veckorna.

Med hänvisning till inkommen information anser social- och hälsovårdsutskottet det vara motiverat med en viss flexibilitet i tidsfristerna för att ordna icke brådskande specialiserad sjukvård inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, där den tilltagande covid-19-epidemin har lett till ökad sjukhusvård och ett snabbt stigande behov av intensivvård. Samtidigt som efterfrågan på intensivvårdskapacitet ökar är en del av personalen i karantän eller sjuk i covid-19, vilket kan göra att det inte finns tillräckligt med personal. Tack vare flexibilitet i tidsfristerna går det att tillgodose det ökande sjukvårdsbehovet och lyfta över frisatta resurser till vården av patienter med covid-19.

Kravet på nödvändighet enligt beredskapslagen är bindande för vårdgivare också när de överväger att frångå tidsfristerna för icke brådskande vård enligt förfordningen, påpekar utskottet. De måste motivera särskilt varför de frångår tidsfristerna och bedöma nödvändigheten explicit i relation till om det är nödvändigt att frångå tidsfristerna för att ordna brådskande vård för covid-19-patienter eller någon annan brådskande vård. Utskottet betonar att vårdgivarna, innan de frångår

Utlåtande ShUU 3/2021 rd

tidsfristerna, måste utreda om vården kan ordnas på något annat sätt, exempelvis via personalomställningar eller via vård i andra sjukvårdsdistrikt, i andra kommuner eller hos privata tjänsteleverantörer.

I nödvändighetsprövningen är det enligt utskottet extra viktigt att vara noga med bedömningen av behovet av flexibilitet i tidsfristerna för att ordna mentalvårdstjänster för barn och unga inom den specialiserade sjukvården, eftersom behovet av psykiatrisk behandling för barn och unga inom den specialiserade sjukvården snarare blir mer uttalat i en epidemisituation och det enligt motiveringspromemorian till förordningen inte kan anses ändamålsenligt att omskola psykiatrisk personal inom den specialiserade sjukvården och flytta över den till vården av patienter med covid-19. Utskottet anser att flexibilitet i tidsfristerna gällande mentalvårdstjänster för barn och unga måste betraktas som en sista utväg. Social- och hälsovårdsutskottet anser att grundlagsutskottet har anledning att överväga om tillgång till mentalvårdstjänster för barn och unga inom den specialiserade sjukvården bör undantas förordningens tillämpningsområde.

Enligt utskottet är det viktigt att målet också i det rådande epidemiläget är att tidsfristerna för vårdgarantin uppfylls och att den så kallade vårdskulden blir så liten som möjligt. De vårdköer som uppstått under tiden måste avskaffas omedelbart när covid-19-patienterna minskar på sjukhusavdelningarna och inom intensivvården. Utskottet välkomnar att vårdskulden från våren 2020 enligt uppgift kunde avhjälpas med gott resultat hösten 2020 och att antalet patienter som väntar på icke brådskande vård har minskat stadigt. Detta trots att det fortfarande finns fler patienter än normalt som väntat på icke brådskande vård inom den specialiserade sjukvården i över sex månader. Samtidigt betonar utskottet att adekvata resurser måste avsättas för att minska vårdskulden och vårdköerna. Vidare är det angeläget att lyfta fram personalens välbefinnande och säkerhet i arbetet.

Enligt 10 § i beredskapslagen ska förordningar som statsrådet och ministerier utfärdat med stöd av II avdelningen genast föreläggas riksdagen. Riksdagen beslutar om de ska upphävas eller inte. Social- och hälsovårdsutskottet tillstyrker att tillämpningsförordningen fortsatt ska gälla.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet anför

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande ShUU 3/2021 rd

Helsingfors 23.3.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Juhana Vartiainen saml (delvis)
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Anneli Kiljunen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.